

KONFERENCIJŲ APŽVALGOS

„Kunigaikščių miestas“, 2014, šilkografija, (S/1),
formatas 175 × 175 mm

Tiriant pasienį

Tarptautinė konferencija „Kultūrinės ir religinės sienos Europoje: tęstinumas ir kaita“ vyko 2015 m. gegužės 22–23 d. Lietuvos kultūros tyrimų institute (LKTI), Vilniuje. Konferencija yra ilgalaikės programos „Lietuvos istorija: istorija ir dabartis“ dalis. Konferencijos dalyviai buvo iš šešių valstybių ir atstovavo tokiems mokslams, kaip filosofija, sociologija, etnologija, geografija ir kultūrologija. Konferenciją pradėjo LKTI direktorė *Jolanta Širkaitė*. *Naglis Kardelis* (LKTI) savo įžanginiame žodyje susitelkė į sienos apibrėžimą ir jo interpretaciją filosofijos istorijoje. *Viggo Rossvær* (Trumsės universitetas, Norvegija) savo pranešime pabrėžė, kad borderologija – ne tik politinės filosofijos mokslas, bet taip pat taikos paieškos forma. Jam Kanto požiūris į sieną paremtas senovės graikų subsidiarumo principu ir atvykėlio amžinos taikos sąlygomis koncepcija.

Vida Savoniakaitė (Lietuvos istorijos institutas) aptarė teorines prieigas ir skirtingus besikeičiančių etniškumo, tapatybės ir priklausymo Lietuvos pasienio bendruomenėms sampratų atvejus bei analizavo teorinį tarpdisciplininį priklausymo požiūrį lyginant su tarpkultūriniais ekonominių ir politinių modernių visuomenių poreikiais bei nauja tautine-nacionaline lietuvio samprata.

Mikalai Biaspamiatnykh (Janko Kupalos universitetas Gardine, Baltarusija) pavadino savo pranešimą pastanga atsakyti į klausimą, kokios yra silpninančios teritorinės priklausomybės faktoriaus pasekmės ir kaip tai atsiskleidžia Lietuvos-Baltarusi-

jos pasienyje? Tuo pačiu metu jis įvardijo emocinį pasienio žmonių statusą „tarp baimės ir vilties“, pasitelkdamas metodologinį tyrimo pagrindą kaip naratyvinę analizę, iškeliančią vidinę fenomenologinę sienos viziją.

Eduardas Spiriajevas (Klaipėdos universitetas) paskyrė savo pranešimą erdvinei sąveikai, kuri nurodo tarpusavio priklausomybę tarp geografinių vietovių ir žmonių bei aplinkos sąveikos. Jam daugybė skirtingų erdvinės sąveikos formų, kaip prekyba, turizmas, informacija ir kt., jau yra tarpusavyje priklausomos. Lietuvos-Rusijos pasienis turi būti tyrinėjamas pasitelkiant lyginamąjį aspektą norint detaliau suprasti tarpvalstybinės veiklas, socialinį ekonominį vystymąsi kaip erdvinės sąveikos pavyzdžius.

Eivindas Sæthre (Norvegija) pasitelkia Bachtino karnavalo teoriją analizuodamas naujas subkultūrinės norvegų atskaitas apie jų kasmetinius šventimus Norvegijos-Švedijos pasienyje. Atvejo analizė „Karnavalas Striomstade kaip laikina autonomiška sritis“ yra tema, skirta nuodugnai laisvės sampratai, pagrįsta patirtimis, susijusiomis su sienomis.

Tomas Kačerauskas (Vilniaus Gedimino technikos universitetas) paaškina kūrybiškumo diskurso vaidmenį kultūrinio regionalizmo kontekste. Jo požiūriu, socialinis kapitalas atlieka gynybinį vaidmenį prieš kūrybingą naujovę; kiekvienas kūrybingas fenomenas skatina kaupti socialinį kapitalą ir atveria tradicijos vartus naujovei; sąmonė yra pajėgi kaupti savo turinį tik eikvodama

ji, tai yra keisdama, patirdama kūrybinio fenomeno įtaką.

Basia Nikiforova (LKTI) tyrė, kaip rašytojai – Czesławas Miłoszas, Milanas Kundera, Ingeborga Bachmann ir kiti – pristato Centrinę Europą ir jos vaizdinį savo darbuose. Tam tikri Centrinės Europos dvasinio gyvenimo ir pasakojimo bruožai yra nostalgija, gausybė žvilgsnių į praeitį, kosmopolitizmas, stiprus regioninis jausmas.

Rolandas Kregždys (LKTI) analizavo vadinamąjį „Azazel“, tai yra atpirkimo ožio, įvaizdį, kurio pavyzdžiai yra pristatomi Lietuvių kalbos žodyne ir tarmių šaltiniuose. Pasitelkiant skirtingus metodus kultūrinės realijos tyrinėjimui – tarpkultūrinį palyginimą ir kalbų analizę, nustatyti du pagrindiniai semitų kilmės religinių terminų tipai: 1) hebraizmai su su neutralia ar paveldėta konotacija; 2) pejoratyvai ar semantiškai modifikuoti žodžiai antisemitiniame fone.

Antroji konferencijos diena buvo skirta tokioms temoms, kaip religija ir švietimas, konfesinė priklausomybė ir tautinė tapatybė, subkultūros ribos ir lytis bei daugiakultūriškumas. *Thomas Lunden* (Siodertorno universitetas, Švedija), pasitelkdamas kultūrinę charakteristiką, pagal kurią religija yra vidinės ir tarptautinės sąveikos priemonė, atsakė į klausimus, koks yra santykis tarp teritorinės („tautos“) valstybės, pilietinės visuomenės ir švietimo pasienio miestuose. Ir ar vietiniam religijos

mokymui darys įtaką kitos valstybės su kitomis kultūrinėmis ir teisinėmis normomis artumas?

Andrzejus Sadowskis (Balstogės universitetas, Lenkija) analizavo konfesinę priklausomybę ir baltarusių tautinę tapatybę demokratinėje Lenkijoje. *Alexandro Sautkino* (Murmansko humanitarinis universitetas, Rusija) pranešimas – apie sienų subkultūrą. Analizė atskleidžia, kad neopagonybė yra daug svarbesnis protesto identifikavimo veiksnys, iššylantis prieš dominuojančią kultūrą. Pasak *Małgorzatos Bieńkowskos* (Balstogės universitetas, Lenkija), kalbant apie daugiakultūriškumą Lenkijoje, atsiskleidžia naujas – lyties – aspektas, kuris negali būti ignoruojamas ir yra iš naujo peržvelgtas bendrose diskusijose apie mažumos ir dominuojančios grupės tarpusavio santykius.

Per konferencijos apskritąjį stalą „Sienos ir tolerancija šiuolaikiniame politiniame ir kultūriniame diskurse“ diskutuota apie tokius svarbius klausimus, kaip regiono istorinė atmintis ir šių dienų diskursas, kaip svarbu Lietuvos ir Norvegijos istorijai peržengti senas sienas ir įsteigti naujas, Lietuvos-Lenkijos-Baltarusijos pasienis Europos tapatybės kontekste, kultūrinis kapitalas kintant sienoms, tarpvalstybinis etniškumas. Pabaigoje B. Nikiforova pridūrė, kad konferencija buvo labai vaisinga ateities mokslo tyrimams.

BASIA NIKIFOROVA